

hverken i den almindelige conventionelle Dpfattelse eller i Lovgivningen; Pensionsloven af 5te Januar 1851 kalder f. Ex. Universitetet en Stiftelse. Jeg tror imidlertid, at naar man nærmere analyserer alt det Forskjellige, som gaaer ind under Begrebet Stiftelser, og endda selvfølgelig saaledes, at man kaster alle de private Stiftelser bort, thi her er jo kun Tale om de offentlige Stiftelser, er der en anden Sprogbrug, som muligvis er nok saa correct, og fører til nogen Begrænsning indenfor det vage Begreb Stiftelser, og det er den Sprogbrug, hvorefter man skjelner imellem egentlige Statsinstituter og offentlige Stiftelser. Forskjellen skulde da altsaa navnlig vise sig deri, at Stiftelser staae Statsmagten og altsaa ogsaa Finantserne fjernere, og nyde en større Selvstændighed, end Tilfældet kan være med de egentlige Statsinstituter. Lad os f. Ex. tage et Institut som Universitetet og stille det ligeoverfor de offentlige Stiftelser, som vi fra Finantsloven forøvrigt kjende endeel af, Vaisenhuset, Dpfostningshuset, Frederiks Hospital, for ikke at tale om de mangfoldige Legater og Stiftelser, som ikke have noget med Finantsloven at gjøre; saa vil Enhver dog see, at der er en ikke ringe Forskjel. Det ligger ikke i, hvorvidt offentlige Midler ere henlagte til et vist Formaal eller ikke, thi det er i Regelen Tilfældet baade ved de offentlige Stiftelser og ved Statsinstituter. Alderen, Midlernes Oprindelse, Bestyrelsen ere Momenter, som have Betydning, men det er dog ikke det Afgjørende. Derimod ligger Forskjellen vistnok navnlig i, at, naar en saadan Institution forfølger et Formaal, som ligefrem er nødvendigt for enhver civiliseret Stat, et Statsformaal, og navnlig, naar den har en saadan historisk Udvikling, at den maa siges at være et Led af Statsorganismen og at være sammenvoxet med Staten, da kaldes den et Statsinstitut. Herpaa nævner jeg som Exempler: Universitetet og den polytechniske Vereenstalt, som er stiftet 1829. Ligeledes er den almindelige Skolefond, som er stiftet 1807, et Statsinstitut, og det samme gjælder om hver enkelt lærd Skole, ligesom det ogsaa gjælder om den saakaldte Seminariefond. Naar der nu her ved en eller anden Sags Behandling

yttrer sig Tilbøielighed til at samle disse Statsinstituter, at drage deres Indtægter ind i Finantsloven og anvise dem igjen at faae de fornødne Penge bevilgede paa Udgiftssiden af Finantsloven, forekommer det mig, at der deri kan ligge en Centralisation, som ingenlunde er uberettiget, og som netop staaer i Harmoni med visse velbekjendte, gode, finantsielle Grundsætninger. I gamle Dage, da der saa at sige ingen Finantskasse var, fremmede man Statens Formaal saaledes, at man til ethvert af dem henlagde visse bestemte Indtægter og Capitaler. Nu, da en ganske anden Centralisation og en anden Dpfattelse har gjort sig gjældende, er det naturligt, at man efterhaanden med Lempe gjør det om igjen, at man drager Sligt tilbage for at faae en samlet, mere energisk, mere centraliseret Bestyrelse. Jeg kunde altsaa, naar et saadant Forslag forelaa i en heldig Form og med en passende Begrænsning, sige, at det for det Første var Noget, hvori man var i sin fulde Ret, og at der for det Andet var en fornuftig Grundtanke deri. Det bør ogsaa herved bemærkes, at der, naar vi see hen paa de Statsinstituter af den Art, som vi finde paa Finantsloven, ved dem atter fremtræder en Underbalance, som endogsaa undertiden næsten seer ud som en Fallit. Disse Instituter kunne altsaa dog ikke undvære et Tilflugt fra den bevilgende Magt — hvorfra nu iøvrigt Tilflugtet udredes, er en anden Sag, — og det herover altsaa paa den bevilgende Magt, i hvor stort Omfang de skulle kunne fyldestgjøre de Formaal, som ere stillede dem. Det har altsaa ogsaa, tror jeg, været anerkjendt heri Rigsdagen, at vi havde fuld og fri Raadighed over disse Instituter. Jeg skal som et temmelig stærkt Exempel i saa Henseende minde om, at det jo for ganske nylig ifølge vor allernaadigste Billie er skeet, at den saakaldte Seminariefond er bleven spist op og ganske forsvunden. Men det Forslag, der her foreligger, gaaer langt videre, thi det tager jo netop offentlige Stiftelser med, det tager Communitetet og Sorø Academi med. Communitetet er en Stiftelse, oprettet for at hjælpe fattige Studenter og derigjennem indirecte fremme Videnskabeligheden; det har